

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toiminnan yhtiöittäminen 1.1.2023 alkaen

Kunnanhallitus 14.02.2022 § 40
208/00.01.00.02/2022

Vuoden 2021 talousarviossa valtuusto on asettanut yhdeksi sitovaksi tavoitteeksi kunnan omistamisen tehostamisen. Valtuuston asettaman tavoitteen toteuttamiseksi kunnassa toteutettiin vuonna 2021 konserniselvitys Nurmijärven Sähkö Oy:n ja Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen konserni- ja omistusrakenteiden kehittämisestä. Selvityksen on kunnan toimeksiannosta laatinut Inspira Oy. Selvitys on valmistunut lokakuussa 2021 ja loppuraportti on esitelty valtuustolle 1.12.2021.

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen osalta selvityksessä on arvioitu vaihtoehtoina:

- nykytoimintamuotoa eli vesiliikelaitosta
- kunnan omaa vesihuolto-yhtiötä
- vesihuollon liittämistä kuntakonsernin jo olemassa olevaan tytäryhtiöön, Nurmijärven Sähkö –osakeyhtiöön.

Konserniselvityksessä on käyty läpi eri toimintamallivaihtoehtojen hyödyt ja haitat sekä vaikutukset yhtiön ja kuntakonsernin toimintaan. Selvitykseen sisältyy myös taloudelliset mallinnukset vesihuollon toiminnasta yhtiömuodossa. Konserniselvityksen raporttiin sisältyy nykytilakuvaus, vesihuoltolaitoksen yhtiöittämisen läpikäynti, eri vaihtojen arviointi, taloudellinen mallinnus Nurmijärven Vesi -liikelaitokselle ja Nurmijärven Vesi -osakeyhtiölle sekä johtopäätökset.

Työryhmän esitys

Selvityksen valmistumisen jälkeen konserniselvityksen jatkotoimenpiteiden valmistelua on jatkettu kunnan viranhaltijatyönä samanaikaisesti omistajapolitiittisten linjausten valmistelun kanssa. Kunnan omistajapolitiittisten linjausten mukaisesti valmistelussa on lähdetty siitä, että vesihuolto on kunnalle strategisesti tärkeä omistus ja perusinfrastruktuuria, jonka tulee säilyä julkisessa omistuksessa ja kunnan täydessä määräysvallassa.

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen osalta konserniselvityksen jatkotoimenpiteitä valmistellut työryhmä on päättänyt esittämään päättäjille vaihtoehtoa, jossa Nurmijärven Vesi-liikelaitos yhtiöitettäisiin 1.1.2023 alkaen Nurmijärven Sähkö Oy:n tytäryhtiöksi.

Perustettava yhtiö pidetään Nurmijärven Sähkö-konsernin 100 % omistuksessa ja sitä kautta edelleen kunnan omistuksessa ja täydessä määräysvallassa. Perustettavan yhtiön sijoittuminen Sähkö Oy:n konserniin tarjoaisi mahdollisuuden sähkön ja veden synergiahyötyihin ja mahdollistaa yhtiöiden välillä konserniavustuksen käyttämisen, mikäli Nurmijärven Vesi Oy:n tulos painuisi tappiolliseksi.

Yhtiöittämisen toiminnalliset vaikutukset

Yhtiöittämistä puoltavat yhtiöittämisestä saatavat toiminnalliset hyödyt. Toiminnallisina hyötyinä raportissa on tuotu esille, että osakeyhtiö on yleinen vesihuoltolaitoksen organisointimuoto ja malli sopii hyvin vesihuoltoon. Yhtiömuotoisessa toiminnassa saavutettavia hyötyjä olisivat muun muassa nopeampi ja joustavampi päätöksenteko sekä ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuden

turvaaminen. Vesihuollon ja kunnan välisen yhteistyön tulee olla osakeyhtiömuodossakin tiivistä kaavoituksen ja kunnallistekniikan kanssa.

Vesihuoltolaitoksia ohjaa hallintomallista riippumatta vesihuoltolaki. Mahdollisen yhtiöittämisen jälkeenkin Nurmijärven kunnalle jäisi merkittävä rooli kunnan vesihuoltoa koskevissa asioissa. Kunta päättäisi jatkossakin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueet. Perustettavan yhtiön 100 % omistajana kunta linjaisi, ohjaisi ja valvoisi yhtiön toimintaa siten, että sen toiminta vastaisi kunnan sille asettamia tavoitteita. Omistajana kunta edellyttäisi yhtiöltä kunnan omistajapoliittisten linjausten ja konserniohjeen noudattamista sekä omistajan ennakonäkemyksen tiedustelua ennen kunnan tai yhtiön kannalta merkittäviä päätöksiä.

Taloudelliset vaikutukset kuntaomistajalle

Yhtiöittämisessä Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen käyttötalous ja investoinnit poistuvat peruskunnan taloudesta. Kunnan talouteen vaikuttaa jatkossa vain osakeyhtiön maksama vuotuinen omistajatuloutus.

Yhtiöittäminen toteutettaisiin liiketoimintakauppana, jossa kunta myy vesihuoltoliiketoiminnan sekä liiketoimintaan liittyvät omaisuuserät perustamalleen vesihuoltoyhtiölle käyvällä arvolla, joka perustuu vesihuoltolaitoksen arvonmäärittelyyn. Liiketoimintakauppaa puoltavat kunnan saama kirjanpidollinen myyntivoitto sekä vesihuoltoyhtiön alhainen verotettava tulo.

Liiketoimintakauppaa varten Nurmijärven Veden arvo määriteltiin ns. teknisen nykykäyttöarvon menetelmällä. Vesihuoltolaitoksen tekniseksi nykykäyttöarvoksi eli kauppahinnaksi saatiin 82,3 milj. euroa. Omaisuuden tasearvo on 54,7 milj. euroa, jolloin kunnalle syntyy liiketoimintakaupasta arviolta 29 milj. euron kirjanpidollinen myyntivoitto.

Kirjanpidollisesta myyntivoitosta kunnan on mahdollista tehdä esimerkiksi investointivarausta tulevia investointeja varten, mikä helpottaa kunnan taloutta tulevina vuosina. Omistajan näkökulmasta vesiyhtiön vuotuinen tuloutus omistajalle voidaan säilyttää nykytasolla ja sen määrää on mahdollista tulevaisuudessa säätää.

Perustettavan yhtiön taloudellinen mallinnus

Konserniselvitykseen on sisällytetty perustettavan Nurmijärven Vesi Oy:n taloudellinen mallinnus (tuloslaskelma, kassavirrat, tasetarkastelu). Yhtiöittäminen korostaa vesihuoltolaitoksen toiminnan ohjaamista liiketaloudellisin perustein, mikä edesauttaa pitkän aikavälin taloussuunnittelua.

Perustettava yhtiö on normaalia liiketoimintaa harjoittava yhtiö, joten se on tekemästään tuloksestaan verovelvollinen. Yhtiö joutuu siis maksamaan tuloksestaan veroa, mutta yhtiön käyttöomaisuuden arvo nousee liiketoimintakaupassa vastaamaan sen todellista arvoa, mikä vähentää maksettavan veron määrää. Perustettavan yhtiön verotettavan tuloksen muodostumiseen voidaan vaikuttaa sekä taksoilla, yhtiön poistopohjan laajenemisella, että omistajalle maksettavalla tuloutuksella. Järjestelyn yhteydessä maksettavan varainsiirtoveron määrä on varsin pieni, eikä sillä ole taloudellista merkitystä.

Selvityksessä on arvioitu myös yhtiöittämisen vaikutusta veden taksoihin ja selvityksen perusteella yhtiöittämisestä ei aiheudu ylimääräistä korotuspainetta veden taksoihin. Taloudellisen mallinnuksen mukaisesti yhtiössä tilikauden ylijäämä säilyy positiivisena koko tarkastelujakson vuoteen 2030 saakka. Mallinnuksessa on tarkasteltu myös vaihtoehtoa, jossa veden ja jäteveden taksoja ja perusmaksuja nostettaisiin vain inflaatio-oletuksen verran vuosittain ja myös tässä tarkastelussa tilikauden ylijäämä säilyy positiivisena. Laaditun taloudellisen mallinnuksen perusteella yhtiön ei tarvitsisi tehdä kuin kustannusten nousua vastaavia hinnankorotuksia, jotta yhtiön tulos säilyisi positiivisena ennustejaksolla.

Vaikutukset henkilöstöön

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toiminnan yhtiöittämisessä henkilökunta siirtyy perustettavaan yhtiöön liikkeenluovutuksen kautta ns. vanhoina työntekijöinä. Liikkeenluovutuksessa luovutushetkellä voimassa olevien työsuhteiden oikeudet ja velvollisuudet sekä näiden työsuhteiden työsuhte-etuudet siirtyvät luovutuksensaajalle. Työehtosopimuksina yhtiössä noudatetaan sen työnantajajärjestön solmimia työehtosopimuksia, joihin yhtiö on liittynyt. Työehtosopimusta ei voida kesken sopimuskauden vaihtaa vaan luovuttajaa sitova työehtosopimus pysyy luovutuksensaajaa velvoittavana koko jäljellä olevan sopimuskauden. Kuntien ja kuntayhtymien kokonaan omistama osakeyhtiö voi ottaa eläkevakuutuksen Kevasta, jolloin eläke-etuudet säilyvät vähintään kunnallisella tasolla.

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen yhtiöittämisestä on käyty yhteistoimintalain mukaiset neuvottelut 7.12.-21.12.2021 välisenä aikana. Varsinainen liikkeen luovutusta koskeva yhteistoimintamenettely käydään mahdollisen periaateratkaisun jälkeen, ennen yhtiöittämistä tai liikkeenluovutusta koskevia lopullisia päätöksiä.

Saadut lausunnot

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokunta ja Nurmijärven Sähkö Oy:n hallitus ovat antaneet lausuntonsa vesihuollon yhtiöittämisestä.

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokunta on lausunnossaan todennut, että vesihuoltolaitoksen yhtiöittäminen tavalla, jossa omistus pysyy kokonaisuudessaan kunnalla, voisi olla toteutuskelpoinen kehitysvaihtoehto. Johtokunnan mielestä selkein ja varmin tapa säilyttää kunnan 100 % omistus vesihuoltolaitokseen on jatkaa liikelaitoksena tai perustaa itsenäinen vesiyhtiö. Johtokunnan lausunnossa on tuotu esille yhtiöittämiseen liittyviä toiminnallisia vaikutuksia ja otettu kantaa malliin, jossa yhtiö perustettaisiin Nurmijärven Sähkö Oy:n tytäryhtiöksi. Yhteenvetona lausunnosta voidaan todeta, että Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokunnan mielestä vesihuoltolaitoksen toiminnalle vaikuttaisi olevan hyötyä yhtiöittämisestä, mutta tämä tulisi toteuttaa omana vesiyhtiönä. Nurmijärven Sähköön yhdistymiseen liittyvät hyödyt vaikuttavat olevan melko pieniä ja niiden toteutuminen epävarmaa. Omana vesiyhtiönä saadaan käyttöön yhtiöittämiseen liittyvät hyödyt, mutta välttään riskeitä, joita liittyy sähköyhtiöön yhdistämiseen.

Nurmijärven Sähkö Oy:n hallitus on lausunnossaan todennut, että vesilaitos voidaan yhtiöittää ja yhdistää Nurmijärven Sähkö Oy:n tytäryhtiöksi, mikäli tämän todetaan olevan taloudellisesti ja synergiaetujen näkökulmasta järkevää. Synergiahyötyjä on olemassa esim. asiakaspalvelussa, tietojärjestelmissä, asentajatöissä ja päivystystehtävissä. Näiden synergioiden realisoituminen vaatii pitkäjänteistä tekemistä. Asia on kuitenkin puhtaasti omistajan päätös, ja hallituksen näkökulmasta molemmat vaihtoehdot ovat hyväksyttävissä.

Liitteet

Päätöksen liitteenä on konserniselvityksen loppuraportti sekä Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokunnan 8.12.2021 ja Nurmijärven Sähkö Oy:n hallituksen 20.12.2021 antamat lausunnot.

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Esitys

Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että

1. kunnanvaltuusto päättää edellä selostusosassa todetuilla perusteilla käynnistää valmistelut Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen yhtiöittämiseksi.
2. Nurmijärven Vesi -osakeyhtiö muodostetaan Nurmijärven Sähkö Oy:n 100 % omistamaksi tytäryhtiöksi.
2. yhtiöittämisen aikataulullisena tavoitteena on, että perustettava yhtiö aloittaa toimintansa 1.1.2023 lukien.
3. kunnanvaltuusto tekee yhtiöittämistä koskevat päätökset tarkemman valmistelun jälkeen.

Valmistelija

hallintojohtaja Katja Vuorinen, puh. 040 317 4000

Käsittely

Arto Hägg oli esteellinen (hallintolaki 28.1 § 5 kohta; yhteisöjäävi, Nurmijärven Sähkö Oy:n hallituksen jäsen) osallistumaan asian käsittelyyn ja päätöksentekoon. Juhani Vuorisalo osallistui kokoukseen Arto Häggin tilalle.

Maiju Tapiolinna teki Maijalan, Lepolahden, Mustosen ja Örlingin kannattamana muutosesityksen, että Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toimintaa jatketaan nykyrakenteen mukaisesti. Puheenjohtajan tiedustellessa kukaan ei vastustanut tehtyä esitystä, joten kunnanhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.

Päätös

Kunnanhallitus päätti esittää valtuustolle, että Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toimintaa jatketaan nykyrakenteen mukaisesti.

Arto Hägg oli poissa esteellisenä (hallintolaki 28.1 § 5 kohta; yhteisöjäävi, Nurmijärven Sähkö Oy:n hallituksen jäsen) asian käsittelyn ja päätöksenteon ajan.

Asian käsittelyn aikana pidettiin tauko klo 16.54–17.08.